

به نام دوست

www.ketab.ir

حلاج معطل است

مجموعه رباعی سیاوش بیگی

نشر آثار برتر

نشر آفتاب برتر

حلاج معطل است

سرشنا سنامه : بیگی، سیاوش ۱۳۶۵	نام کتاب: حلاج معطل است
عنوان پدید آور : حلاج معطل است.	مؤلف: سیاوش بیگی شهرستانی
..... سیاوش بیگی	قالب: رمانی
مشخصات نشر: کرج آفتاب برتر ۱۴۰۰	تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
مشخصات ظاهری : ۷۵ ص:	چاپ اول: ۱۴۰۰
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۶۶-۹۱-۱	قیمت: ۳۳۰۰۰ تومان
وضعیت فهرست نویسی: فیبا	ناشر: انتشارات آثار برتر
موضوع: شعر فارسی- قرن ۱۴	آماده سازی و نظارت: داوود سوران
Persian poetry----- 20th century	مدیر هنری و طراح جلد: علی یاراحمدی
رده بندی کنگره : PIR۸۳۵۴	توزیع اینترنتی: NABZEHONAR
رده بندی دیویی : ۸۱۵/۶۲	
شماره کتابشناسی ملی : ۶۲۴۶۹۸۵	

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای ناشر محفوظ است.

پست الکترونیک: Bartarasar@gmail.com | شماره تماس: ۰۹۲۱۳۹۴۱۹۳۶

دوبیتی در مفهوم عام؛ و رباعی که گونه‌ای خاص از دوبیتی است در تاریخ ادبیات ما علاوه بر آنکه در قامت یک «قالب» شعری به ایفای نقش می‌پردازد؛ یک «رسانه» بوده است. البته با اندکی مُسامحه می‌توان کلیت شعر فارسی را در تاریخ ادبیات این سرزمین یک رسانه فرض کرد «از این بابت رباعی کار کردی مؤثرتر و بیان‌گر» داشته است. همین ویژگی «بیانگری» یا اکسپرسیونیستی رباعی است که بسیاری از شاعران معاصر را به دلدادگی و شیفتگی خوانده و آن‌ها را بر سفره پرتنعم این قالب نشانیده است.

«حَلّاج معطل است» یکی از جلوه‌های این شیفتگی است و سیاش بیگی نه‌تنها نشان داده که با قالب رباعی نسبتی عاشقانه برقرار کرده؛ که توانسته کارآمدی‌ها و بیانگری‌های معشوق خود - قالب رباعی - را به‌خوبی به تصویر بکشد. برای مثال راهی که محمدعلی بهمنی بزرگ در قالب غزل پیموده و نهایتاً آن را به بیت زیبای:

نمی‌رسند به هم دست اشتیاق من و تو

که تو همیشه همانی، که من همیشه همینم

در غزل: «نشسته‌اند ملخ‌های شک به برگ یقینم» رسانده است؛ در میانبری هوشمندانه به جان این رباعی سیاش بیگی نشسته است.

با این همه پیچ و خم نخواهند رسید / این گونه به گرد غم نخواهند رسید

تا رسم زمانه این چنین است عزیز / دست من و تو به هم نخواهند رسید

اکنون سخن بر سر مقایسه این دو دستگاه مضمون آوری نیست. چراکه هم محمدعلی بهمنی در غزل سرآمد است و هم رباعی سیاش بیگی زیبا؛ اما این مثال نشان می‌دهد که چگونه قالب رباعی «زمان» و «مکان» را فشرده می‌سازد و در بیانگری و رسوخ‌پذیری در ذهن بر رقیب سرکش خود - غزل - فائق می‌آید و البته سیاش بیگی جای تا جای این مجموعه نشان داده که بازی این رقابت را به‌خوبی می‌داند و از عهده آن بیرون می‌آید.

علاوه بر فشرده‌سازی زمان و مکان؛ قالب رباعی در فشرده‌سازی و متراکم نمودن عاطفه شاعرانه نیز قالبی سرآمد است. این متراکم نمودن و عاطفه شاعرانه؛ به‌ویژه در تلاقی خود با کشف و تصویرسازی یکی از مؤلفه‌های منحصر به فرد قالب رباعی است که می‌تواند آن را به «پیام کوتاه عاشقانه» مبدل سازد.

آیین شکست و ناگهان فهمیدم / از طرز نگاه دیگران فهمیدم

من معنی بغض این فناری‌ها را / از لهجه خیس آسمان فهمیدم

غزل روزگار ما به شکل معناداری بر «فرم» و «لحن» تکیه می‌کند. درست به همین دلیل است که بسیاری از شاعران ردیف‌های مَطْوَل و دشوار را دستمایهٔ پیکربندی غزل خود قرار داده‌اند تا با گسترش دادن قلمرو «فرم» در هنجار زبانی؛ رنگ و جلوهٔ متفاوتی به سروده‌های خود ببخشند.

تجربه «گسترش دادن قلمرو فرم» در رباعی امروز نیز محسوس است و این قالب نشان داده به‌رغم اختصار ابیات بر کوتاه بودن افعیل؛ چیز زیادی از غزل کم ندارد و گاه در مسابقه پیکره‌بندی زبانی؛ گوی سبقت را از رقیب سرکش خود می‌رباید. سیاوش بیگی در رباعی زیر به‌نحو مطلوبی نشان داده که می‌تواند قلدری‌های غزل‌سرایان معاصر را در دوبیت مختصر و مفید رباعی خلاصه کند و به زبان بی‌زبانی بگوید: می‌گویم و می‌آیمش از عهده بُرون!

ای عشق به هر زبان که می‌خواهی باش! / هر لحظه و هر زمان که می‌خواهی باش!
یک روز تو را بدون شک خواهم یافت / هر گوشهٔ این جهان که می‌خواهی باش!
سهم عاطفه و فرم و متراکم کردن زمان و مکان در رباعی ادا شدنی است. اما آنچه می‌تواند تا حدی موضوع تردید باشد؛ ادا کردن سهم اندیشه در قالب دوبیت کوتاه است. در سنت تاریخ ادبیات ما؛ عموماً قالب مثنوی قالبی حکمی و دستمایهٔ اندیشه‌پردازی شاعران بزرگ بوده است. با این حال غزل حافظ نیز تا میزان زیادی از این بابت مایه فخر است و سهم اندیشه و حکمت فلسفی را به‌خوبی ادا کرده.